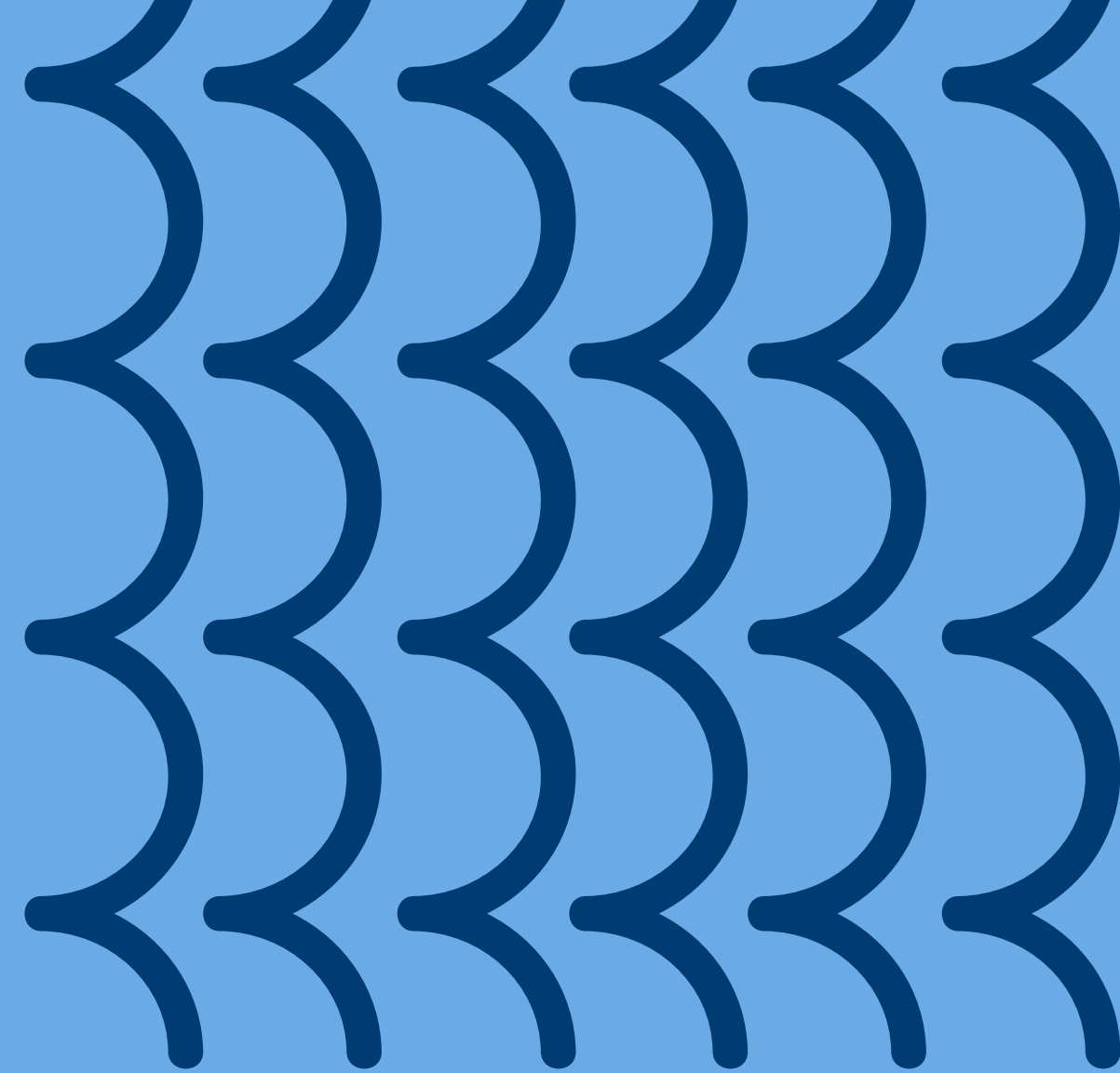

MARLITCY

RESPONSIBLE BUSINESSES GUIDE

A Guide to Reduce Marine Litter Pollution

This leaflet was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of Famagusta Walled City Association (MASDER), AKTI Project and Research Centre, Enalia Pysis Environmental Research Center and North Cyprus Diving Centers Association and do not necessarily reflect the views of the European Union.

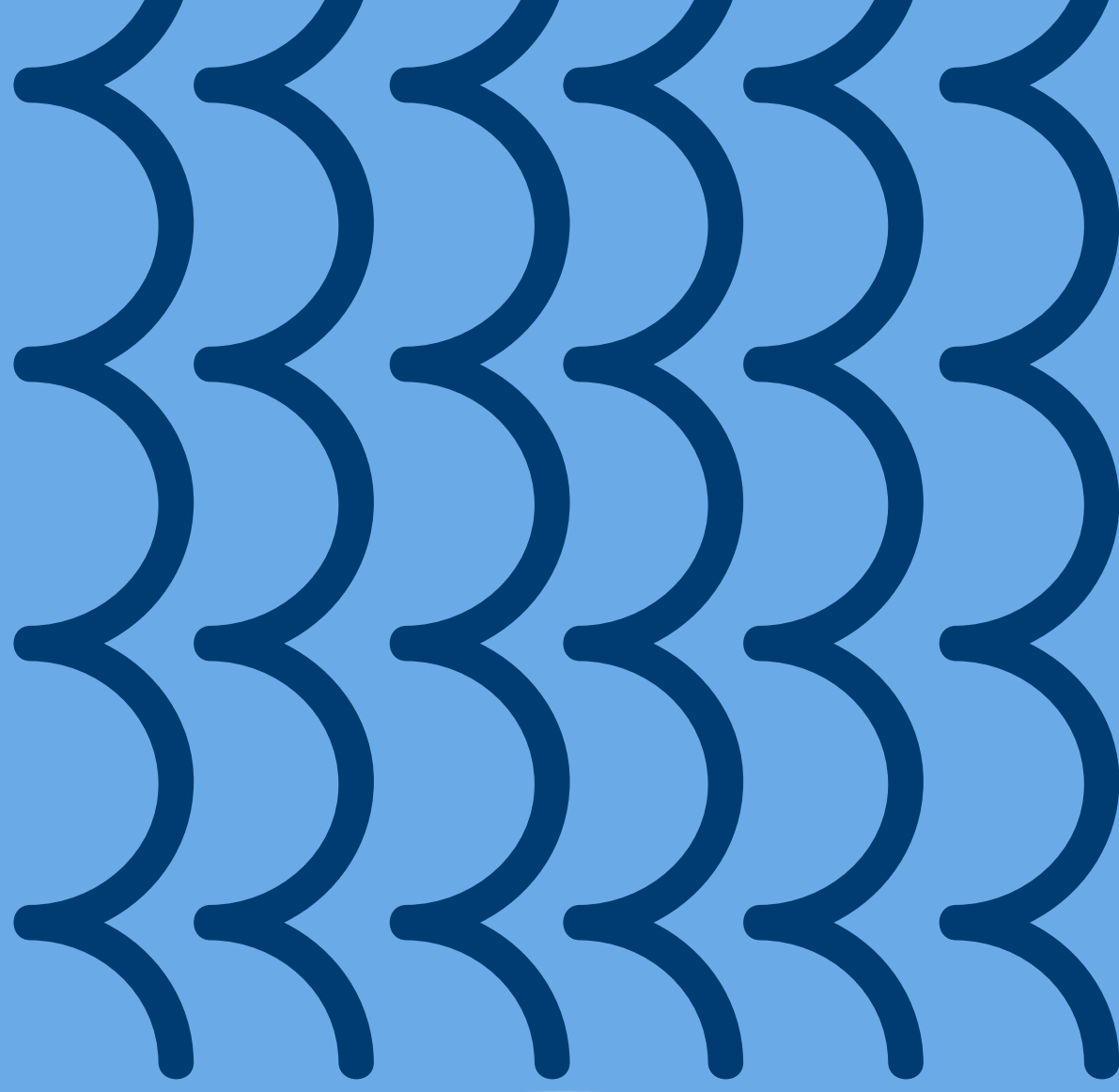

MARLITCY

SORUMLU İŞLETMELERE YÖNELİK KILAVUZ

Deniz Atıkları Kirliliğinin Azaltılmasına Yönelik Bir Kılavuz

Bu kitapçık, Avrupa Birliği'nin mali desteği ile hazırlanmıştır. Kitapçığın içeriğinden yalnızca Mağusa Suriçi Derneği (MASDER), AKTI Proje ve Araştırma Merkezi, Enalia Physis Çevre Araştırma Merkezi ve Kuzey Kıbrıs Dalış Merkezleri Derneği sorumlu olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

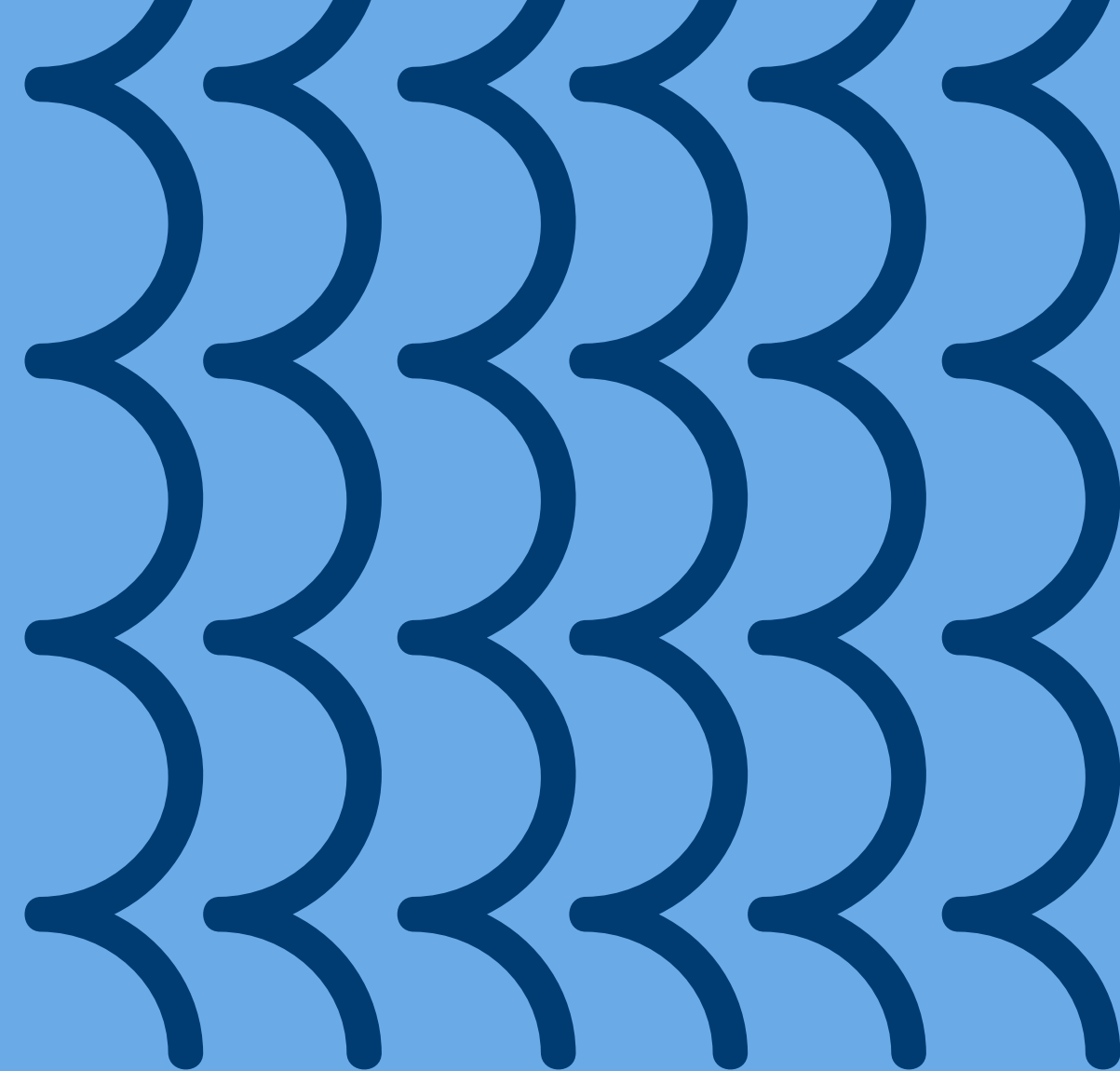

MARLITCY

ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

**Οδηγός για τη Μείωση της Θαλάσσιας
Ρύπανσης από Σκουπίδια**

Το παρόν φυλλάδιο δημιουργήθηκε με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενό του είναι ευθύνη των οργανισμών Famagusta Walled City Association (MASDER), ΑΚΤΗ Κέντρο Μελετών και Έρευνας, Ενάλια Φύσις Περιβαλλοντικό Κέντρο Ερευνών και North Cyprus Diving Centers Association και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

MARINE LITTER

Marine litter, defined as any man-made, solid material accidentally or intentionally discarded in the marine and coastal environment, **is one of the most pressing global environmental challenges.** Marine litter can be seen floating in water or washed ashore on beaches, and litter has also been found in deep remote areas. **Plastics are the most abundant and persistent form of marine litter globally.** The effects of marine litter on marine organisms, ranging from small mussels to large cetaceans such as whales, are detrimental, causing entrapment, suffocation, incapacitation and drowning. **Small pieces of plastics, called microplastics, are increasingly being identified in marine organisms destined for human consumption.** The possible effect this can have on human health remains uncertain.

DENİZ ATIKLARI

İnsan kaynaklı katı atıkların kazara veya kasıtlı biçimde deniz ve kıyılara bırakılması neticesinde deniz atıkları, küresel düzeyde çevresel tehdit oluşturan başlıca unsurlardandır. Su üzerinde yüzer durumda veya sahillere vurmuş şekilde görülebilen deniz atıkları aynı zamanda derinlerde uzak noktalarda da bulunmaktadır. Plastikler küresel anlamda en fazla şekilde sürekli olarak görülen deniz atıklarıdır. **Deniz atıklarının küçük midyelerden balina gibi büyük memelilere kadar birçok deniz organizması üzerinde zararlı etkileri bulunmakta ve denizde yaşayan canlılarda sıkışma, nefes alamama, hareket edememe ve boğulmaya neden olmaktadır.** Mikro plastik adı verilen küçük plastik parçaları, gittikçe artan sayıda insanların da tükettiği deniz organizmalarında bulunmaya başlanmıştır. **Bu durumun insan sağlığı üzerinde oluşturacağı olası etkiler henüz daha bilinmemektedir.**

ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Τα σκουπίδια της θάλασσας, τα οποία ορίζονται ως οποιοδήποτε ανθρωπογενές, στερεό υλικό που απορρίπτεται τυχαία ή σκοπίμως στο θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον, **είναι μια από τις πιεστικότερες παγκόσμιες περιβαλλοντικές προκλήσεις.** Τα σκουπίδια της θάλασσας βρίσκονται να επιπλέουν στο νερό ή ξεβράζονται στη στεριά, ενώ σκουπίδια βρίσκονται επίσης σε απομακρυσμένους βυθούς. **Τα πλαστικά είναι η πιο άφθονη και επίμονη μορφή θαλάσσιας ρύπανσης παγκοσμίως.** Οι επιπτώσεις των σκουπιδιών της θάλασσας στο θαλάσσιο περιβάλλον και τους θαλάσσιους οργανισμούς είναι επιβλαβής, προκαλώντας πολλές φορές παγίδευση, ασφυξία, ανικανότητα και πνιγμό. **Μικρά τεμάχια πλαστικών, που ονομάζονται μικροπλαστικά, εντοπίζονται όλο και περισσότερο σε θαλάσσιους οργανισμούς που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.** Οι επιπτώσεις αυτού, για την ανθρώπινη υγεία, δεν έχουν ακόμη προσδιοριστεί.

FACTS ABOUT PLASTIC MARINE LITTER

- Over **80% of marine litter is made up of plastic**: single-use plastic accounts for 50% and fishing gear accounts for 27% of the total marine litter!
- **80% of plastic marine litter comes from land-based sources!**
- **1,000,000 plastic bottles are bought every minute** around the world, and less than 50% of these bottles are recycled!
- Europeans consume **36,500,000,000 plastic straws per year!** Plastic straws are difficult to recycle and they do not biodegrade.
- Plastic packaging makes up over 40% of all the consumed single-use plastics.
- Up to **12.7 million metric tonnes of plastic waste** end up in the oceans every year!
- By 2050 there will be **more plastic in the oceans than fish** (by weight)!
- Almost every piece of plastic ever produced still exists in some form or shape.
- In the Mediterranean, **plastic has been found in the stomachs of almost 70% of the semipelagic fish bogue.**

PLASTİK DENİZ ATIKLARI HAKKINDAKİ GERÇEKLER

- **Deniz atıklarının %80'den fazlası plastik kaynaklıdır:** Tek kullanımlık plastikler toplam deniz atıklarının %50'sini ve balıkçılık malzemeleri ise %27'sini oluşturmaktadır.
- **Plastik deniz atıklarının %80'i karadan gelmektedir!**
- Dünyanın her yerinde dakikada 1,000,000 plastik şişe satın alınmaktadır ve **bunların %50'sinden daha azı geri dönüşüme girmektedir!**
- Avrupalılar yılda 36,500,000,000 plastik pipet kullanmaktadır! **Plastik pipetlerin geri dönüşümü kolay değildir ve doğada çözülmezler.**
- **Plastik ambalajlar**, tüketilen tek kullanımlık plastik miktarının **%40'ından fazlasını meydana getirmektedir.**
- **Her yıl 12.7 milyon metrik ton plastik atık** okyanuslara ulaşmaktadır!
- 2050 yılı itibariyle **okyanuslarda balıktan fazla plastik olacaktır** (ağırlık itibarıyla)!
- **Bugüne kadar üretilen neredeyse her bir plastik parçası bir form veya şekilde varlığını sürdürmektedir.**
- **Akdeniz'de semipelajik kupes (Vopra) balıklarının neredeyse %70'inin midesinde plastik bulunmuştur.**

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

- Άνω του **80% των σκουπιδιών της θάλασσας είναι πλαστικά.** Τα πλαστικά μιας χρήσης αποτελούν το 50% όλων των σκουπιδιών της θάλασσας ενώ ο αλιευτικός εξοπλισμός το 27%!
- Το **80% των πλαστικών στις θάλασσές μας προέρχεται από χερσαίες πηγές!**
- **1.000.000 πλαστικά μπουκάλια αγοράζονται κάθε λεπτό** σε όλο τον κόσμο και λιγότερα από το 50% ανακυκλώνονται!
- Οι Ευρωπαίοι καταναλώνουν **36.500.000.000 πλαστικά καλαμάκια ανά έτος!** Τα πλαστικά καλαμάκια δεν ανακυκλώνονται εύκολα, όπως επίσης, δεν βιοαποικοδομούνται.
- Η συσκευασίες των προϊόντων αποτελούν περισσότερο από το 40% της συνολικής χρήσης πλαστικών!
- Μέχρι και **12,7 εκατομμύρια τόνοι πλαστικού** καταλήγουν στη θάλασσα κάθε χρόνο!
- Μέχρι το 2050 θα υπάρχουν **περισσότερα πλαστικά στους ωκεανούς από ότι ψάρια** (κατά βάρος)!
- Σχεδόν κάθε κομμάτι πλαστικού που κατασκευάστηκε ποτέ υπάρχει ακόμα σε κάποια μορφή/σχήμα!
- Στη Μεσόγειο, περίπου **70% των ψαριών του είδους γόπα βρέθηκαν με πλαστικά στα στομάχια τους.**

ABOUT THE MARLITCY PROJECT AND THIS GUIDE

This Guide has been developed within the framework of the **project MarLitCy ‘Marine Litter for Synergies, Capacity-building and Peacebuilding’**. MarLitCy is a **bi-communal**, 36-month long project **funded by the European Union**, under the Civil Society in Action VI Programme. The project aims to use the **problem of marine litter as a tool for promoting dialogue and building closer relations between various unconventional target groups in Cyprus**. This will be achieved through the implementation of activities that aim to **raise awareness to key target groups** and the general public about the issue of marine litter, and **to promote the uptake of practices** that aims to minimize the creation of marine litter across the island.

This Guide aims to support businesses that are members of the Responsible Coastal Business Network to implement practices that will reduce the amount of litter that they produce, and thus contribute to the overall reduction of marine pollution. It focuses on sharing good practices from Cyprus and abroad that apply the waste hierarchy of **Refuse-Reduce-Reuse-Recycle**. Given the global threat posed by plastic marine pollution, the Guide focuses on reducing plastic use and disposal. In so doing, the Guide also aims to prepare coastal businesses for the **Single-Use Plastics Directive of the European Union**, which will come into force in 2021 and which will ban the use of the most common types of single-use plastics that end up in the marine environment, such as straws and stirrers (see Table 1).

In summary, **the Guide will build capacity and increase knowledge and awareness in coastal businesses**, helping them to contribute to the fight against marine pollution, while promoting their sustainable growth.

This Guide is **trilingual** (English, Greek and Turkish) so it can be **used by coastal businesses across the island**. Marine litter knows no geographic or political boundaries. We must all work together to solve this urgent global environmental threat!

	ITEM	ACTION
	Balloon sticks	Ban
	Cutlery, stirrers, straws & plates	
	Cotton swab sticks	
	Drink bottles	Allowed only if caps remain attached
	Drink cups	Reduce use
	Food containers	
	Cigarette butts	Awareness, cleanup efforts
	Bags	
	Snack bags & wrappers	
	Wet wipes and sanitary items	

Table 1: Measures for Single-Use Plastics included in the EU Directive.
Source: European Commission

MARLITCY PROJESİ VE KILAVUZ HAKKINDA BİLGİLER

Bu Kılavuz, MarLitCy 'Barışı Kurma, Kapasite Geliştirme ve Sinerjiler için Deniz Atıkları' Projesi çerçevesinde hazırlanmıştır. MarLitCy, Kıbrıslı Sivil Toplum İş Başında VI Hibe Programı çerçevesinde Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve 36 ay sürececek olan iki toplumlu bir projedir. Proje, deniz atıkları sorununu bir araç olarak kullanıp Kıbrıs'ta bulunan çeşitli hedef gruplar arasındaki diyalogu geliştirmeyi ve daha yakın ilişkiler kurmayı amaçlamaktadır. Deniz atıkları konusunda **anahtar hedef grupların ve kamuoyunun farkındalığını artırmayı, ada çapında deniz atıklarının oluşumunu azaltmayı hedefleyen uygulamaların desteklenmesini amaçlayan faaliyetler** ile, Proje amaçlarına ulaşacaktır. Bu Kılavuz **Sorumlu Plaj İşletmeleri Ağı'nın** üyeleri olan işletmeleri destekleyerek, bu işletmelerin ürettikleri atık miktarını azaltacak uygulamaları gerçekleştirmeyi ve böylelikle de denizlerdeki kirliliğin genel anlamda azaltılmasına katkı koymayı amaçlamaktadır. Kılavuz, Kıbrıs ve yurtdışında **Reddet-Azalt-Yeniden Kullan-Geri Dönüştür** atık hiyerarşisini yansıtan iyi uygulamaları paylaşmayı vurgulamaktadır. Plastik kaynaklı deniz kirliliğinin ortaya çıkardığı küresel tehdidi göz önünde bulunduran Kılavuz, plastik kullanımının azaltılmasına ve bertaraf edilmesine odaklanmıştır. Bunu yaparken de, **2021 yılında yürürlüğe girecek** ve pipetler ile karıştırıcılar gibi (bkz. Tablo 1) deniz ortamına ulaşacak en yaygın tek kullanımlık plastik türlerinin kullanımını yasaklayan **Avrupa Birliği Tek Kullanımlık Plastikler Direktifi'**ne plaj işletmelerini hazırlamayı amaçlamaktadır.

Özet olarak, bu kılavuz **plaj işletmelerinin kapasitesini geliştirerek bilgi ve farkındalıklarını artıracak ve sürdürülebilir gelişmelerine destek verirken denizlerdeki kirliliğe karşı verdikleri mücadeleye yardımcı olacaktır.**

Üç dilli (İngilizce, Rumca ve Türkçe) olarak hazırlanan kılavuz adanın her yerinde bulunan plaj işletmeleri tarafından kullanılacaktır. Deniz atıkları coğrafik veya siyasi bakımdan sınır tanımaz. Bu acil küresel ve çevresel tehdidi çözmek için hep beraber çalışmalıyız!

MADDE	EYLEM
 Balon çubukları	Yasakla
 Çatal, bıçak, tabak & pipetler	
 Kulak temizleme çubukları	
 İçecek şişeleri	Kapağı çıkartılmadığı sürece izin verilebilir
 İçecek bardakları	Kullanımını azalt
 Saklama kapları	
 Sigara izmaritleri	Farkındalık oluşturma, temizleme çabaları
 Naylon poşetler	
 Yiyecek ambalajları	
 Islak mendil & hijyen ürünleri	

Tablo 1:Avrupa Birliği Tek Kullanımlık Plastikler Direktifi'ne İlişkin Önlemler

Kaynak: Avrupa Komisyonu

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ MARLITCY ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ

Αυτός ο οδηγός έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο του έργου **MarLitCy 'Σκουπίδια της θάλασσας για συνεργίες, δημιουργία ικανοτήτων και οικοδόμηση της ειρήνης'**. Το MarLitCy είναι ένα δικοινοτικό πρόγραμμα διάρκειας 36 μηνών, χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του Προγράμματος «Κοινωνία των Πολιτών εν Δράση VI». Το έργο στοχεύει στη χρήση του προβλήματος των σκουπιδιών της θάλασσας ως εργαλείο για την προώθηση του διαλόγου και την οικοδόμηση στενότερων σχέσεων μεταξύ διαφόρων μη-συμβατικών ομάδων-στόχων στην Κύπρο. Αυτό θα επιτευχθεί με την υλοποίηση δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των βασικών ομάδων-στόχων και του ευρύτερου κοινού και θα προωθήσουν την υιοθέτηση καλών πρακτικών για τη μείωση της δημιουργίας σκουπιδιών της θάλασσας σε ολόκληρο το νησί.

Στόχος αυτού του Οδηγού είναι να υποστηρίξει τις επιχειρήσεις - μέλη του Δικτύου Υπεύθυνων Παράκτιων Επιχειρήσεων να εφαρμόσουν πρακτικές που θα τους βοηθήσουν να μειώσουν τις ποσότητες απορριμμάτων που παράγουν, συμβάλλοντας έτσι στη συνολική μείωση της θαλάσσιας ρύπανσης. Ο οδηγός επικεντρώνεται στην προώθηση καλών πρακτικών που εφαρμόζονται στην Κύπρο και το εξωτερικό, όπου η διαχείριση αποβλήτων βασίζεται κυρίως στην ιεράρχηση: **Πρόληψη, Μείωση, Επαναχρησιμοποίηση, Ανακύκλωση (Refuse - Reduce - Reuse - Recycle)**. Ο οδηγός στοχεύει επίσης στην προετοιμασία των παράκτιων επιχειρήσεων για την εφαρμογή της Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα πλαστικά μιας χρήσης, η οποία θα τεθεί σε ισχύ το 2021, απαγορεύοντας τη χρήση των πιο κοινών τύπων πλαστικών μιας χρήσης που καταλήγουν στο θαλάσσιο περιβάλλον, όπως τα καλαμάκια και οι αναδευτήρες (βλ. Πίνακα 1).

Συνοπτικά, ο Οδηγός θα αυξήσει τη γνώση των παράκτιων επιχειρήσεων, βοηθώντας τις να συμβάλουν στην καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης, προωθώντας παράλληλα τη βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Αυτός ο οδηγός είναι τρίγλωσσος (Αγγλικά, Ελληνικά και Τουρκικά), ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από παράκτιες επιχειρήσεις σε όλο το νησί. Τα σκουπίδια της θάλασσας, δεν γνωρίζουν γεωγραφικά ή πολιτικά όρια. Πρέπει όλοι να συνεργαστούμε για την επίλυση αυτής της σοβαρής παγκόσμιας περιβαλλοντικής απειλής!

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΡΟ
 Ξυλάκια για μπαλόνια	Απαγόρευση
 Μαχαιροπήρουνα αναδευτήρες καλαμάκια πιάτα	
 Μπατονέτες	
 Πλαστικά μπουκάλια	Επιτρέπονται μόνο αν τα πώματά τους δεν μπορούν να αφαιρεθούν
 Πλαστικά ποτήρια	Μείωση κατανάλωσης
 Περιέκτες τροφίμων	
 Φίλτρα προϊόντων καπνού	Μέτρα ευαισθητοποίησης
 Λεπτές πλαστικές σακούλες	
 Πακέτα και περιτυλίγματα	
 Υγρά μαντηλάκια και σερβιέτες	

Πίνακας 1: Απαιτήσεις της Οδηγίας για τα πλαστικά αντικείμενα μιας χρήσης.

Refusing & Reducing

Avoid single-use, disposable plastic items. Choose alternatives from reusable or more environmentally friendly materials and offer your customers the options to bring their own reusable items (you could even provide a small discount to the ones that do)!

STRAWS

Use straws only if necessary and avoid including them in drinks, unless your customers ask for them. Replace disposable plastic straws with straws made of paper, stainless steel, bamboo or even baked macaroni.

BAGS

Replace disposable plastic bags with reusable bags.

PACKAGING

Reduce the production of packaging waste: **Buy/ Sell products with reduced or no external packaging.**

CUPS

Avoid take away plastic cup lids. If their use is necessary, replace them with biodegradable lids.

CONTAINERS

- Avoid small plastic disposable containers for shampoo, conditioner, body wash, lotion, soaps. Instead, place containers/bottles on the walls that can be recharged.
- **Use take away containers and cups made of biodegradable materials** (e.g. bamboo or corn).

CUTLERY

Use edible cutlery made of millet, rice and wheat – Eat with it and then Eat it!

STIR STICKS

Avoid using stir sticks. If stir sticks are necessary, use those made of wood or biodegradable materials.

WATER BOTTLES

Install a water filter on your tap and offer your customers water without the need of a plastic bottle.

TABLE COVERS

Use table covers made of paper instead of laminated ones.

Reddetme & Azaltma

Tek kullanımlık plastik ürünlerden kaçının. Yeniden kullanılabilir veya daha fazla çevre dostu malzemelerden üretilmiş alternatifleri tercih edin ve müşterilerinize kendilerine ait yeniden kullanılabilir eşyaları getirme seçeneğini sunun (getirenler için küçük bir indirim bile yapabilirsiniz)!

PIPETLER

Sadece gerekli olduğunda pipet kullanın ve müşterileriniz talep etmedikçe **içeceklerin içerisine pipet koymaktan kaçının**. Tek kullanımlık plastik pipetler yerine, kağıt, paslanmaz çelik, bambu veya hatta fırınlanmış makarnadan yapılmış pipetler kullanın.

NAYLON POŞETLER

Tek kullanımlık naylon poşetler yerine yeniden kullanılabilir poşetler **kullanın**.

AMBALAJLAR

Atığa dönüşen ambalaj üretimini azaltın: Ambalajı azaltılmış veya ambalajı bulunmayan ürünleri alın/satın.

İÇECEK BARDAKLARI

Take away plastik bardak kapaklarını kullanmaktan kaçının. Kullanımları gerekli ise, bunun yerine doğada çözünebilir kapakları tercih edin.

ÜRÜN AMBALAJLARI

- Şampuan, saç kremi, duş jeli, vücut kremi ve sabun için ufak tek kullanımlık plastik ambalajlardan kaçının ve bunun yerine ambalajları/şişeleri yeniden doldurulabilecek şekilde duvara monte edin.
- Doğada çözünebilir malzemedan yapılmış take away ürünleri ve bardakları kullanın** (bambu veya mısır gibi)

ÇATAL-BIÇAK

Darı, piring ve buğdaydan yapılmış **yenilebilir çatal bıçakları kullanın**-Onlarla birlikte önce yemeğinizi, daha sonra da onları yiyin!

KARIŞTIRMA ÇUBUKLARI

Karıştırma çubuğu kullanmaktan kaçının. Kullanacaksanız, tahtadan veya doğada çözünebilir malzemedan yapılanları tercih edin.

SU ŞİŞELERİ

Çeşmenize su filtresi takın ve plastik şişeye ihtiyaç kalmadan müşterilerinize bu sudan ikram edin.

MASA ÖRTÜSÜ

Lamine olan masa örtüleri yerine kağıttan yapılanları tercih edin.

Πρόληψη & Μείωση

Αποφεύγετε τα πλαστικά μιας χρήσης. Βρείτε εναλλακτικές λύσεις από επαναχρησιμοποιήσιμα υλικά ή άλλα υλικά πιο φιλικά προς το περιβάλλον! Προσφέρετε στους πελάτες σας την επιλογή να φέρουν τα δικά τους επαναχρησιμοποιούμενα αντικείμενα (μπορείτε επίσης να προσφέρετε μια μικρή έκπτωση σε όσους το κάνουν)!

ΚΑΛΑΜΑΚΙΑ

Χρησιμοποιήστε καλαμάκια μόνο αν είναι απαραίτητο ή αν σας το ζητήσουν οι πελάτες σας. Αντικαταστήστε τα πλαστικά καλαμάκια μιας χρήσης με καλαμάκια από υλικά πιο φιλικά προς το περιβάλλον, όπως χάρτινα, μεταλλικά, από μπαμπού ή ακόμα και από ψημένα μακαρόνια.

ΤΣΑΝΤΕΣ

Αντικαταστήστε τις πλαστικές σακούλες μιας χρήσης με επαναχρησιμοποιήσιμες σακούλες.

ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ

Μειώστε την παραγωγή απορριμμάτων συσκευασιών: **Αγοράστε/ πουλάτε προϊόντα με μειωμένη ή χωρίς εξωτερική συσκευασία.**

ΠΟΤΗΡΙΑ

Αποφύγετε τη χρήση πλαστικών καπακιών των ποτηριών take away. Αν η χρήση τους είναι απαραίτητη, αντικαταστήστε τα με βιοδιασπώμενα πλαστικά καπάκια.

ΔΟΧΕΙΑ

- Αποφεύγετε τις μικρές πλαστικές συσκευασίες μιας χρήσης για shampoo, conditioner, body wash, lotion, σαπούνια. Αντί αυτών, τοποθετήστε στους τοίχους συσκευές/μπουκάλια τα οποία μπορούν να γεμιστούν ξανά.
- Χρησιμοποιήστε συσκευασίες take away και ποτηριών από βιοδιασπώμενα υλικά (πχ. μπαμπού ή καλαμπόκι).

ΜΑΧΑΙΡΟΠΗΡΟΥΝΑ

Χρησιμοποιήστε βρώσιμα μαχαιροπίρουνα από κεχρί, ρύζι και σιτάρι - Eat with it and then Eat it!

ΑΝΑΔΕΥΤΗΡΕΣ

Αποφύγετε τη χρήση αναδευτήρων στα ποτά. Αν η χρήση τους είναι απαραίτητη, χρησιμοποιήστε αναδευτήρες φτιαγμένους από ξύλο ή βιοδιασπώμενα υλικά.

ΜΠΟΥΚΑΛΙΑ ΝΕΡΟΥ

Εγκαταστήστε φίλτρο στη βρύση σας και προσφέρετε στους πελάτες σας νερό χωρίς τη χρήση πλαστικού μπουκαλιού.

ΤΡΑΠΕΖΟΜΑΝΤΙΛΑ

Χρησιμοποιήστε καλύμματα τραπεζιού από χαρτί αντί για πλαστικοποιημένο.

Reusing

Use plastic again, either for the original or similar purpose for which it was created, without significantly altering its physical form!

Yeniden Kullanım Epanaχρησιμοποίηση

Plastikleri, fiziksel şeklini ciddi anlamda deđiřtirmeden esas amacı veya benzer amaçlar için yeniden kullanın!

Χρησιμοποιήστε το πλαστικό ξανά, είτε για τον αρχικό ή για παρόμοιο σκοπό για τον οποίο έχει δημιουργηθεί, χωρίς να αλλοιώνεται σημαντικά η φυσική μορφή του!

DISCOUNTS

Offer **financial incentives to customers** for plastic reuse, e.g. reduced beverage price if they reuse their plastic cup or small fee return if they return a plastic bottle.

İNDİRİMLER

Plastiklerin yeniden kullanımı için **müşterilere mali teşvikler sunun**. Örneđin; müşterinin kendi bardađını kullanması halinde içeceđin fiyatında indirim yapın veya plastik şişesini geri getiren müşterilere ufak bir ücret iadesinde bulunun.

ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ

Προσφέρετε **χρηματικά κίνητρα στους πελάτες** για επαναχρησιμοποίηση των πλαστικών: π.χ. μειωμένη τιμή ποτού αν επαναχρησιμοποιήσουν το πλαστικό τους ποτήρι ή επιστροφή μέρους του ποσού, εάν επιστρέψουν πίσω την μπουκάλια.

UPCYCLE

Create various decorative handmade creations, e.g.: creation of small plants pots of repurposed plastic bottles.

İLERİ DÖNÜŐÜM

Çeřitli dekoratif el yapımı ürünler yapın. Örneđin başka bir amaca uygun hale getirilen **plastik şişelerden küçük saksılar üretin**.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ

Δημιουργήστε διαφορετικές διακοσμητικές χειροποίητες κατασκευές π.χ. δημιουργήστε μικρές γλάστρες από μπουκάλια.

FURNITURE

Create furniture from plastic waste: thermally sealed plastic waste can be used as a construction material for swimming pools or even furniture.

MOBİLYA

Plastik atıklardan mobilya yapın: Termal yalıtım sađlayan plastik atıkları yüzme havuzu veya hatta mobilya yapımında kullanın.

ΕΠΙΠΛΑ

Δημιουργήστε εγκαταστάσεις/επίπλα από **πλαστικά απόβλητα:** θερμικά-σφραγισμένα πλαστικά απόβλητα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή πισίνων ή ακόμα και επίπλων.

Recycling

Separate your waste and recycle!

BINS

- Install **recycling bins with a clear label** (PMD, paper, glass, organic) in accessible areas for both customers and users around the area.
- **Install recycling bins for staff and business activities.**
- For **hotels and restaurants:** Install small recycling bins in each room: **Recycling bins are placed in each room,** accompanied by a waste management information card. Thus, visitors will be encouraged to know and participate in the hotel waste recycling and management programs.

Geri Dönüşüm

Atıklarınızı ayırıştırın ve geri dönüştürün!

ÇÖP BİDONLARI

- Bölgedeki müşteri ve kullanıcıların ulaşabileceği yerlere **anlaşılır şekilde etiketlenmiş geri dönüşüm çöp bidonları** (PMD, kağıt, cam, organik) yerleştirin.
- **Personel ve işletme faaliyetleri için geri dönüşüm çöp bidonları yerleştirin.**
- **Otel ve restoranlarda:** Her odaya ufak geri dönüşüm çöp bidonları yerleştirin: Atık yönetimi bilgi kartı ile birlikte **her odaya yerleştirilen geri dönüşüm çöp bidonları sayesinde** müşterilerin otelin atık geri dönüşüm ve yönetim programları hakkında bilgi sahibi olması ve katılım sağlamasını teşvik edin.

Ανακύκλωση

Διαχωρίστε τα απορρίμματά σας και ανακυκλώστε!

ΚΑΔΟΙ

- **Εγκαταστήστε κάδους ανακύκλωσης με καθαρή ένδειξη** για είδη αποβλήτων (PMD, χαρτί, γυαλί, οργανικά) σε προσβάσιμες περιοχές τόσο για τους πελάτες όσο και για τους χρήστες της γύρω περιοχής.
- **Εγκαταστήστε κάδους ανακύκλωσης για το προσωπικό και άλλες δραστηριότητες της επιχείρησης.**
- Για **ξενοδοχεία και εστιατόρια:** **Εγκαταστήστε μικρούς κάδους ανακύκλωσης σε κάθε δωμάτιο,** συνοδευόμενοι από κάρτα πληροφοριών διαχείρισης αποβλήτων. Έτσι, οι επισκέπτες θα ενθαρρύνονται να γνωρίζουν και να συμμετέχουν στα προγράμματα ανακύκλωσης και διαχείρισης των αποβλήτων του ξενοδοχείου.

Increasing Public Awareness

Become an information point for the public!

RAISE AWARENESS

- **Inform customers about the coastal ecosystem** in your area and the effect of marine litter on it by posting relevant information on a table, on your website or on social media.
- Share your company's practices to reduce marine litter through your **website and social media**.
- **Encourage the public to join your efforts:** Offer **discounts** on coffee / drinks if customers bring their own mug/ flask (mainly for coffee shops), or **charge a small deposit** for plastic cups returnable once customers bring back their empty cup.

Kamuoyu Farkında- lığının Artırılması

Kamuoyu için bir bilgi noktası haline gelin!

FARKINDALIĞIN ARTIRILMASI

- Bölgedeki **kıyı ekosistemi** ve **deniz atıklarının** etkisi hakkında bir masa üzerine bilgileri yerleştirerek ya da internet siteniz veya sosyal medyanızda paylaşım yaparak **müşterilerinizi bilgilendirin**.
- **İnternet siteniz ve sosyal medya üzerinden** deniz atıklarının azaltılmasına yönelik **işletme uygulamalarınızı** paylaşın.
- **Çabalarınıza ortak olması için kamuoyunu teşvik edin:** Müşterilerin kendi kupa/termoslarını (genellikle Cafeler için geçerlidir) getirmeleri halinde kahve/içeceklerde **indirim yapın** veya geri getirilebilecek plastik fincanlar için **müşterilerden ufak bir depozito ödemesi alın**.

Ευαισθητοποίηση κοινού

Γίνετε σημεία πληροφόρησης και ενημέρωσης για το κοινό!

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

- Ενημερώστε για το παράκτιο **οικοσύστημα στην περιοχή σας** και την επίδραση των πλαστικών σε αυτό, με την ανάρτηση σχετικών πληροφοριών σε πίνακα, στην **ιστοσελίδα σας ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης**.
- Ενημερώστε και προωθήστε **πρακτικές που εφαρμόζει η επιχείρησή σας** για την μείωση των πλαστικών μέσα από την ιστοσελίδα σας και τα κοινωνικά δίκτυα.
- **Ενθαρρύνετε το κοινό:** Μπορείτε να προσφέρετε **έκπτωση** στον καφέ/ποτό εάν ο πελάτης φέρει το δικό του ποτήρι/θέρμο (κυρίως σε καφετέριες και μπαρ). Ή μπορείτε **να χρεώσετε ένα μικρό ενέχυρο** το οποίο θα επιστρέψετε στον πελάτη αφού σας επιστρέψει το πλαστικό ποτήρι ή το μπουκάλι του νερού.

Staff Training

Train your staff on sustainability issues and waste reduction!

TRAIN YOUR STAFF

- Provide **information to staff** on the need to reduce waste in the business environment and the effects plastic has on the marine environment.
- **Educate staff** on good recycling practices (what is recycled, which bin, etc.).
- Participate in **training sessions** on sustainability and the fight against plastic waste.

Personel Eğitimi

Sürdürülebilirlik ve atıkların azaltılması konusunda personelinizi eğitin!

PERSONELİNİZİ EĞİTİN

- Çalışma ortamında atığın azaltılmasına yönelik ihtiyaç ve plastiklerin deniz ortamına olan etkileri konusunda **personelinizi bilgilendirin**.
- İyi geri dönüşüm uygulamaları (geri dönüşüme giden materyaller, kullanılan çöp bidonları vb.) hakkında **personelinize eğitim verin**.
- Sürdürülebilirlik ve plastik atıklar ile mücadele konusunda verilen **eğitimlere** katılın.

Εκπαίδευση προσωπικού

Εκπαιδεύστε το προσωπικό σας σχετικά με θέματα αειφορίας και μείωσης των πλαστικών αποβλήτων!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

- Παρέχετε **πληροφορίες στο προσωπικό** σχετικά με την ανάγκη μείωσης των πλαστικών απορριμμάτων στην επιχείρηση και τις επιπτώσεις των πλαστικών στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- **Εκπαιδεύστε το προσωπικό** και τους πελάτες σχετικά με τις ορθές πρακτικές ανακύκλωσης (τι ανακυκλώνεται, σε ποιο κάδο μπαίνει το κάθε υλικό κτλ).
- **Συμμετέχετε σε εκπαιδευτικά σεμινάρια** με θέμα την αειφορία και καταπολέμηση των πλαστικών αποβλήτων.

Establishing Synergies

Work with other partners, such as local authorities and non-governmental organizations, to implement practices aimed at reducing marine litter.

COLLABORATE

- Collaborate with **non-governmental organizations** and support their actions e.g. participate in the Responsible Coastal Business Network, implemented by the MarLitCy project.
- Co-operate with **local authorities** for more effective implementation of solutions to tackle marine litter, e.g. Add **recycling bins** in front of your business and **ashtrays** to parasols to reduce cigarette butts on beaches.
- Work with **local producers to supply locally sourced products**, to reduce packaging and strengthen the local economy.

Sinerji Oluşturma

Deniz atıklarını azaltma amacı taşıyan uygulamaları yürüten yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri gibi **diğer ortaklarla çalışın**.

İŞBİRLİĞİ YAPMA

- **Sivil toplum örgütleri** ile işbirliği yapın ve onların eylemlerini destekleyin. Örneğin **MarLitCy** projesi tarafından yürütülen **Sorumlu Plaj İşletmeleri Ağı**'na katılın.
- **Deniz atıkları ile mücadele konusunda** ortaya konulan çözümlerin daha etkin uygulanmasında **yerel yönetimler** ile işbirliği yapın. Örneğin İşletmenizin önüne **geri dönüşüm çöp bidonları** yerleştirin ve plajlarda izmarit sayısını azaltmak adına plaj şemsiyelerinin üzerine **küllük** monte edin.
- **Yerel ürünleri tedarik etmek için yerel üreticiler** ile çalışarak, ambalaj sayısını azaltın ve yerel ekonomiyi güçlendirin.

Συνέργειες

Συνεργαστείτε με άλλους κοινωνικούς εταίρους, (όπως την Τοπική Αυτοδιοίκηση, Μη-Κυβερνητικούς Οργανισμούς) για την εφαρμογή πρακτικών που στοχεύουν στην μείωση των σκουπιδιών της θάλασσας!

ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΕΙΤΕ

- Συνεργαστείτε με **Μη-Κυβερνητικούς Οργανισμούς** και ενισχύστε τις δράσεις τους π.χ. ενταχθείτε στο δίκτυο 'Υπεύθυνων Παράκτιων Επιχειρήσεων' που υλοποιείται από το MarLitCy.
- Συνεργαστείτε με τις **τοπικές αρχές** για αποτελεσματικότερη εφαρμογή των λύσεων στην καταπολέμηση των πλαστικών απορριμμάτων, π.χ. Προσθήκη **κάδων ανακύκλωσης**, στην παραλία μπροστά από την επιχείρησας και Προσθήκη **σταχτοδοχείων** στις ομπρέλες για την μείωση των αποσίγαρων στις παραλίες.
- Συνεργαστείτε με **τοπικούς παραγωγούς για προμήθεια τοπικών, ποιοτικών προϊόντων**, για μείωση χρήσης συσκευασιών και ταυτόχρονη ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Cleanups

Clean the space around your business by organizing cleanup campaigns and / or participating in similar actions organized by other teams!

- Organize **regular cleanups** with your staff, in the area around your business.
- **Participate in the annual beach cleanup campaign** organized by MarLitCy and its partners.

Temizlik

Temizlik kampanyaları düzenleyerek ve/veya farklı ekiplerin düzenlediği benzer eylemlere katılarak **işletmenizin çevresini temizleyin!**

- İşletmenizin bulunduğu bölgede personeliniz ile birlikte süreklitemizlik faaliyetleri düzenleyin.
- MarLitCy ve ortakları tarafından düzenlenen **yıllık plaj temizleme kampanyasına katılın.**

Καθαρισμοί

Καθαρίστε τον χώρο γύρω από την επιχείρησή σας, διοργανώνοντας εκστρατείες καθαρισμού ή/ και συμμετέχοντας σε παρόμοιες δράσεις που διοργανώνονται από άλλες ομάδες!

- Οργανώστε **τακτικούς καθαρισμούς** με το προσωπικό σας, στην περιοχή γύρω από την επιχείρησή σας.
- **Συμμετέχετε στους ετήσιους καθαρισμούς παραλιών** που διοργανώνει το έργο MarLitCy και οι εταίροι του.

Green markets and contracts

PRODUCTS

- Buy **environmentally friendly products and services** and include environmental parameters in your terms and conditions!

Yeşil Pazar ve sözleşmeler

ÜRÜNLER

- **Çevre dostu ürünler ve hizmetler** satın alın ve sözleşme şartnamelerinize çevreyle ilgili koşulları dahil edin!

Πράσινες αγορές και συμβάσεις

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

- Αγοράστε **προϊόντα και υπηρεσίες που είναι φιλικότερα προς το περιβάλλον** και συμπεριλάβετε περιβαλλοντικές παραμέτρους στους όρους και στις διαδικασίες αγορών σας!

Assign an environmental performance leader

You or one of your employees could take on the responsibility to **lead on the organization's effort to reduce marine litter** and engage others to contribute to your efforts!

The environmental performance leader could set the following goals:

- Improve purchasing and waste management **procedures**
- Create **participatory structures**, e.g. ask customers for ideas.
- **Record** plastic use **reduction**
- Implement **good practices**
- **Network** with other organisations that are making similar efforts.

Çevre performans lideri görevlendirin

Siz veya çalışanlarınızdan bir kişi **işletmenin deniz atıklarını azaltma çabalarına öncülük etmek** ve diğer kişilerin de çabalarınıza katkı koymasını sağlamak adına sorumluluk üstlenebilir!

Çevre performans lideri aşağıdaki hedefleri belirleyebilir:

- Satın alma ve atık yönetim **prosedürlerini** geliştirin.
- **Katılımcı yapılar** oluşturun. Örneğin müşterilerinizden fikir almak için danışın.
- Plastik kullanımındaki azalmayı **kayıt altına alın**.
- **İyi uygulamaları** gerçekleştirin.
- Benzer çabalar gösteren diğer kurumlar ile **Ağ** oluşturun.

Ορίστε υπεύθυνο για τη μείωση της χρήσης πλαστικών

Εσείς ή ένας εργοδοτούμενός σας μπορεί να αναλάβει να οργανώνει και να παρακολουθεί την προσπάθεια του οργανισμού για μείωση της χρήσης πλαστικών!

Ο υπεύθυνος θα μπορούσε να θέσει τους πιο κάτω στόχους:

- Βελτίωση των **διαδικασιών** αγορών προϊόντων και διαχείρισης αποβλήτων.
- Δημιουργία **δομών συμμετοχής**, πχ. ζητάμε από τους πελάτες μας να μας πουν ιδέες.
- **Καταγραφή μείωσης** των πλαστικών.
- Καταγραφή **καλών πρακτικών**.
- **Δικτύωση** με άλλους οργανισμούς που κάνουν παρόμοιες προσπάθειες.

Standards and Certification

Keep up with internationally recognized standards!

CERTIFICATIONS

- Apply **recognized standards for environmental management** eg. ISO14001 Environmental Management Systems, EMAS, ISO26000: Social Responsibility.
- Participate in **voluntary "standards"**, such as Green Key, "Responsible Food and Beverage" etc., which recognize your commitments and encourage other actions.

Standartlar ve Sertifikalandırma

Uluslararası tanınmış standartlar düzeyinde olun!

SERTİFİKALAR

- **Çevre yönetiminde kabul görmüş standartları** uygulayın. Örneğin; ISO14001 Çevre Yönetim Sistemleri, EMAS, ISO26000: Toplumsal Sorumluluk.
- Yeşil Anahtar, "Sorumlu Gıda ve İçecek" vb. gibi taahhütlerinizi tanıyacak ve diğer eylemlerinizi teşvik edecek **gönüllü "standartlara"** katılın.

Πρότυπα και Πιστοποίηση

Τηρήστε τα πρότυπα που αναγνωρίζονται διεθνώς!

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

- Εφαρμόστε **αναγνωρισμένα πρότυπα για περιβαλλοντική διαχείριση** π.χ. ISO14001 Environmental Management Systems, EMAS, ISO26000: Social Responsibility.
- Συμμετέχετε σε **εθελοντικά "πρότυπα"** όπως π.χ. το Green Key, το "Υπεύθυνοι χώροι εστίασης και ποτού" κ.α. , που αναγνωρίζουν τη δράση σας και ενθαρρύνουν και άλλες δράσεις.

**LOOKING FOR
IDEAS ON HOW
TO BECOME
MORE
RESPONSIBLE?**

**CHECK
MARLITCY
WEBSITE AND
FACEBOOK
PAGE**

<http://www.marlitcy.eu/>

[@www.marlitcy.eu/](https://www.facebook.com/www.marlitcy.eu/)

**DAHA FAZLA
SORUMLULUK
ALMAK İÇİN
FİKİR Mİ
ARIYORSUNUZ?**

**MARLITCY'NİN
İNTERNET SİTESİ
VE FACEBOOK
SAYFASINA GÖZ
ATABİLİRSİNİZ**

<http://www.marlitcy.eu/>

[@www.marlitcy.eu/](https://www.facebook.com/www.marlitcy.eu/)

**ΨΑΧΝΕΤΕ ΓΙΑ ΙΔΕΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΝΑ
ΚΑΝΕΤΕ ΤΗΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΑΣ
ΠΙΟ ΥΠΕΥΘΥΝΗ;**

**ΜΠΕΙΤΕ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
MARLITCY ΚΑΙ
ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΣ
ΣΤΟ FACEBOOK**

<http://www.marlitcy.eu/>

[@www.marlitcy.eu/](https://www.facebook.com/www.marlitcy.eu/)

REMEMBER

FOUR R's

Refuse-Reduce-Reuse-Recycle is not only good for the environment, **it's good for your business as well**, since you minimize the costs related to purchasing and waste management without affecting your business and products. Plus, as **customers become increasingly more environmentally conscious**, they will certainly prefer and recommend your business over others.

UNUTMAYIN

DÖRT PRENSİP

Reddet-Azalt-Yeniden Kullan-Geri Dönüştür sadece çevre için değil **aynı zamanda işletmeniz için de iyidir**. Çünkü alım maliyetlerinizi düşürür, atık yönetimiyle de ürünleriniz ve işletmeniz adına kazanç sağlarsınız. Ayrıca, **müşteriler çevreye daha fazla duyarlı olmaya başladıkça** diğer işletmeler yerine kesinlikle sizin işletmenizi tercih edecek ve sizi tavsiye edeceklerdir.

ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ

ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Η Πρόληψη - Μείωση - Επαναχρησιμοποίηση - Ανακύκλωση δεν ωφελεί μόνο το περιβάλλον **αλλά και την επιχείρησή σας**, αφού μειώνεται το κόστος που σχετίζεται με τις αγορές και τη διαχείριση των απορριμμάτων σας χωρίς να επηρεάζεται η επιχείρηση και το προϊόν σας. Επίσης, καθώς **οι πελάτες σας γίνονται όλο και πιο περιβαλλοντικά ευσυνείδητοι**, σίγουρα θα εκτιμήσουν τις προσπάθειες σας και θα υποστηρίξουν την επιχείρησή σας.

MarLitCy Project is funded by the European Union under the Cypriot Civil Society in Action VI Grant Scheme and implemented by Famagusta Walled City Association (MASDER), AKTI Project and Research Centre, Enalia Pysis Environmental Research Center and North Cyprus Diving Centres Association.